

New Zealand Qualifications Authority
Mana Tohu Matauranga O Aotearoa

[Home](#) > [NCEA](#) > [Subjects](#) > [Assessment Reports](#) > [Te Reo Rangatira - L3](#)

Ngā Tikanga Aromatawai Paerewa Paetae

Kaupae 3 Te Reo Rangatira 2016

Ngā Tikanga Aromatawai Paerewa Paetae [91804](#) [91806](#) [91808](#)

Wāhanga A: He kōrero whakataki

Tēnei whakamātautau, e mātau ana te tātari i te ahunga o te reo. He hou tēnei paerewa e tātari anate takotoranga o te kupu, te reo o tētahi tuhinga ki tētahi anō tuhinga. Mārama ana te kite a ētahi o ngā tauira te whakatakoto o tēnei whakamātautau; ngā whakaaro i taea ai ngā tauira te māhitihi te kōtuitui me te matapee i te ahunga o te reo i ēnei ā.

Wāhanga E: Purongo mo ngā Paerewa Paetae

91804: Te Tatari i te ahunga o te reo

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Paetae**:

- he whai whakamaherehere, ā, he whakaoti tuhinga roa nui ake i te toru rau ngā kupu.
- nā ngā ariā matua o ngā tuhinga e rua, ka arotahia te ahunga reo i roto i te tuhinga roa.
- i matua ū te horopaki i roto i te tuhinga roa ki tā te kaituhi i takatū ai.

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Kāore i whiwhi**:

- i raro iho i te toru rau ngā kupu i te tuhinga roa.
- kīhai ngā whakaaro i tuhia i whai i te kaupapa.
- i āta whakaritea ki te wāhanga whakamāherehere ētehi kupu, engari he iti rawa te tuhinga roa.

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Kaiaka**:

- nā te mārama ki te māhitihi whakaaro, ka hāngai te horopaki i roto i te tuhinga roa ki te kaupapa.
- i mārama te hanga o ngā tuhinga e rua i runga i tōna mārohirohi i ngā ahunga o te reo, ngā ahuatanga reo me ngā ariā matua o ēnei tuhinga.

- i te māhitihi whakaaro Māori i kōkiri ai i te tuhinga roa e kitea ai te tikanga reo e tika ana.

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Kairangi**:

- he māhitihi whakaaro Māori i kōkiri anō i te horopaki i roto i te tuhinga roa e hiki ana i ngā kaupapa o ngā tuhinga e rua.
- i reira te tātarīhia o ngā tikanga reo i roto i te tuhinga roa, ā, i autāia anō te tiki ariā matua o ngā tuhinga e rua hei taunaki, hei whakaū hoki i te tirohanga a te kaupānui.
- i whakatairanga i ētehi kaupapa nō te ngākau Māori ki tāna i tuhi ai. Nā konā, i kitea te kōunga o te whakamārama ki tā te kaituhi i whai pitomata ai.

91806: Te tuhura i nga tuhinga ruapeka

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Paetae**:

- he whai tohutohu tā te kaituhi, ā, he mārama ki te whakaū ki te horopaki o te kaupapa i kōwhiria ai.
- i hāngai te tuhinga ki tā te kaituhi e raupapa whakaaro ai.
- i tatuhi i ngā waipaki o ngā tuhinga kia rere Māori atu.
- i matapakina waipaki e te kaituhi kia whai i te ia o ngā tohutohu.
- ahakoa ngā tapepe o ngā tikanga reo ka whai tonu i te ia o ngā whakaaro o te kaituhi.

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Kāore i whiwhi**:

- i āta whakaritea ki te wāhanga whakamāherehere ētehi kupu, engari he iti rawa te tuhinga roa.
- he tuhituhi kē i ngā kupu karakia, tauparapara, waiata rānei, tē arotahi mai te rahinga o te tuhinga ki ngā whakaaro ake o te kaituhi.
- i kōtiti kē te horopaki i tuhia e te kaituhi, ā, kīhai i eke ki te reo rangatira nā te tapepe o te reo tuhituhi –ki kaua, mā wai e kawea, me whāia, ko tōu mātou, ko tōku tuhinga roa,

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Kaiaka**:

- i whai mārama i ngā tohutohu kia rūnā te horopaki ki te kaupapa i kōwhiria ai.
- i tīpakohia ngā waipaki matua o ngā tuhinga.
- i tautuhia te hunga pānui e tika ana nā konā ka hiki ake te tuhi whakaaro ki te kaupapa.
- i āta whakatakoto i ngā rerenga kia Māori te hanga, ā, anō hoki i matapakina e ai ki te kaituhi Māori.

He torutoru ngā tapepetanga, ā, he whai rautaki tonu i tā te kaituhi i whakaaro ai.

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Kairangi**:

- i autai te tautuhi me te whakawāwā ngā rautaki a te kaitito hei tautoko ake i ngā whakaaro ake o te kaituhi.
- i whakaritea whakaaro Māori e hāngai ana ki ngā waipaki o te tuhinga, ā, i whai tukanga tuhituhi kia mārohirohi tā te kaituhi i matapaki ai.
- kāore he paku tapepe o te reo i kitea, he kairangi kē te taumata o te reo ā-tuhi.

He kōrero motuhake

I tuhia ētehi momo rerenga huatau e ngā kaituhi o tēnei whakamatautau –

- he rerenga anō ēnei e whakatairanga ana i tā te kaituhi e rata ai....
- ahakoa te whakamahi i te rautaki o te Pākehā me Māori tonu te whakaaro kia mau.
- e ai ki tētahi o ōku kaumātua he mauri tū tō tātou reo ka neke, ka nuku, kia tau ki te reo e oreore ana i enei rā ko te tuhinga nei e āta whakamārama ana i te nekeneke, i te nukunuku o te reo Māori mai i te reo o te waha ki te reo o te ringa me ōna painga mō te iwi Māori.
- heoi anō he kārawarawa kia whakaakona tonu, ā, he tikanga reo ka tātarihia.

91808: Te whakaoti tuhinga

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Paetae**:

- i tātarihia e te kaituhi te ia o te tikanga.
- i hāngai te raupapa o ngā whakaaro ki te horopaki o te tūmahi tuhituhi.
- i whai i te ia o te tuhinga nei ki te taumata me te roanga i tohua ai.

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Kāore i whiwhi**:

- i iti noa iho ngā kupu o te tuhinga i te toru rau.
- i kōtiti kē te horopaki i tuhia e te kaituhi, ā, kāore i hāngai ki te kaupapa.
- he whakaaro i takatūria, engari he tikanga reo o te tuhinga tē whakatakoto tika ai, nā te tapepe i

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Kaiaka**:

- i mārama te whai i ngā tohutohu kia tīpakohia te kaupapa i kōwhiria ai.
- i whai raupapa ngā whakaaro o te kaituhi ki ngā horopaki o te tuhinga roa.
- i tātarihia ngā ariā matua, nā konā ka whakawhanake te tikanga o te tuhinga.
- he torutoru ngā tapepetanga, ā, he whai rautaki tonu i tā te kaituhi i whakaaro ai.

Ko ngā ākonga i whakawhiwhia ki te **Kairangi**:

- i nanakia te whiriwhiri i ngā hanga o te tuhinga kia whakawhanake Māori nei i te tuhinga roa.
- i whakaritea whakaaro Māori e hāngai ana ki te tāhū o te tuhinga, ā, i whai tukanga tuhituhi kia whai hua ait e hunga pānui.
- kāore he paku tapepe o te reo i kitea, he kairangi kē te taumata o te reo ā-tuhi.

[Te Reo Rangatira subject page](#)

Copyright © New Zealand Qualifications Authority